

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Uvodne napomene

Indeksi proizvođačkih cijena na domaćemu, nedomaćemu i ukupnom tržištu prezentiraju se nacionalno na međugodišnjoj i međumjesečnoj lančanoj osnovi te na stalnoj bazi 2021. = 100 radi usklađivanja s Uredbom (EU) br. 2019/2152 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2019. o europskim poslovnim statistikama i stavljanju izvan snage deset pravnih akata u području poslovnih statistika.

Koncepti, definicije i terminologija u ovom Priopćenju potpuno su usklađeni s onima kojima se služi i propisuje EU. Tako je izraz "indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima" promijenjen u "indeks proizvođačkih cijena industrije".

Indeks proizvođačkih cijena industrije prema terminologiji EU-a zove se još i "indeks outputa industrije", a izraz "proizvođačke cijene industrije" smatra se njegovim sinonimom. Pod pojmom "indeks proizvođačkih cijena industrije", ako nije specificirano, podrazumijeva se "ukupni indeks proizvođačkih cijena industrije" (na domaćemu i nedomaćem tržištu).

Koncept proizvođačkih cijena industrije i njihova namjena

Ukupni indeks proizvođačkih cijena industrije sadržava dva podindeksa, tj. indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu i indeks proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu. Kombinacija podindeksa za ta dva tržišta daje promjene u indeksu proizvođačkih cijena industrije za dane proizvode/usluge, dok agregacija daje odjeljke proizvoda iste djelatnosti.

Indeks proizvođačkih cijena industrije mjeri promjene proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda koji se proizvode u Republici Hrvatskoj i koje su prodali proizvođači na domaćemu (hrvatskom) i/ili nedomaćemu (nehrvatskom) tržištu.

Indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu mjeri promjene u razini proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda koji su proizvedeni i prodani na domaćemu (hrvatskom) tržištu.

Indeks proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu s dodatnom podjelom na europodručje i izvan europodručja mjeri promjene u razini proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda koje su prodali proizvođači na nedomaćemu (nehrvatskom) tržištu.

Indeks proizvođačkih cijena industrije važan je kratkoročni pokazatelj poslovnog ciklusa koji pokazuje mjesečnu promjenu proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda industrijskog sektora (područja B, C, D i E (samo odjeljak 36) prema NKD-u 2007.) ukupno, na domaćemu ili nedomaćem tržištu s dodatnom podjelom na europodručje i izvan europodručja. Prema konceptu EU-a važan je poslovni pokazatelj kojim se promatraju cijene na različitim stupnjevima proizvodnog procesa, sredstvo je za razlikovanje efektivnog rasta neke djelatnosti pri promjeni cijena i osigurava informacije poslovnim subjektima po tržištima koja ih zanimaju. Također može nagovijestiti inflatorna kretanja prije nego što dođu do potrošača.

Prezentacija indeksa proizvođačkih cijena industrije

Svi indeksi prikazani su u izvornome (neprilagođenom) obliku, a izračunani su na temelju podataka prikupljenih revidiranim Mjesečnim istraživanjem o proizvođačkim cijenama industrije (IND-3/KPS/M) za 2024.

Pravna i metodološka osnova

Mjesečno istraživanje o proizvođačkim cijenama industrije (IND-3/KPS/M) za 2024. provodi neposredno Državni zavod za statistiku na temelju Zakona o službenoj statistici (NN, br. 25/20.). Metoda prikupljanja podataka jest mrežna aplikacija (metoda CAWI). Izvještajne jedinice neposredno pristupaju toj aplikaciji i ispunjavaju svoje podatke na temelju uputa za ispunjavanje.

Koncepti i definicije koji se primjenjuju u istraživanju IND-3/KPS/M usklađeni su s konceptima i definicijama EU-a, a posebno s temeljnom Uredbom (EU) br. 2019/2152 Europskog parlamenta i Vijeća te Uredbom Komisije (EU) br. 2020/1197.

Pokrivenost i obuhvat

Izvještajne jedinice istraživanja IND-3/KPS/M jesu izabrana poduzeća (pravne osobe i obrtnici) koja proizvode izabrane industrijske proizvode definirane Nomenklaturom industrijskih proizvoda (NIP-om 2022.) iz područja djelatnosti NKD-a 2007. (NN, br. 58/07. i 72/07.) B Rudarstvo i vađenje, C Prerađivačka industrija, D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija i E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (samo odjeljak 36).

Za prikupljanje proizvođačkih cijena na domaćemu i nedomaćem tržištu u istraživanju IND-3/KPS/M za 2024. obuhvaćen je reprezentativan uzorak industrijskih proizvoda na razini pokrivenih razreda djelatnosti NKD-a 2007., odnosno svi proizvodi koji su zabilježili prodaju **veću od 3 milijuna eura na domaćem tržištu, a 2 milijuna eura na nedomaćem tržištu** prema rezultatima PRODCOM istraživanja o industrijskoj proizvodnji (IND-21/PRODCOM/G) za 2022. Odabir poduzeća izvršen je prema njihovu udjelu u proizvodnji obuhvaćenih proizvoda, posebno za domaće i nedomaće tržište.

U uzorak istraživanja IND-3/KPS/M za 2024. za **proizvođačke cijene industrije na domaćem tržištu** obuhvaćeno je 1 688 cijena artikala unutar izabranih proizvoda NIP-a 2022. u 1 028 poduzeća (pravne osobe i obrtnici), a za **proizvođačke cijene industrije na nedomaćem tržištu** obuhvaćene su 1 084 cijene artikala unutar izabranih proizvoda NIP-a 2022. u 660 poduzeća (pravnim osobama i obrtnicima).

Točka izvješćivanja

Sve proizvođačke cijene industrije izvješćuju se kao transakcijske cijene 15. dana u izvještajnome mjesecu. Iskazuju se cijene po kojima proizvođač prodaje svoje proizvode redovitim kupcima na domaćem tržištu i/ili nedomaćem tržištu u najvećim količinama i za poznatoga kupca.

Ispunjeni obrazac IND-3/KPS/M dostavlja se neposrednim pristupom mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku <https://podaci.dzs.hr/> od 16. do 26. tekućega izvještajnog mjeseca.

Definicije

Za indekse proizvođačkih cijena na domaćemu i nedomaćem tržištu treba odvojeno kompilirati indekse proizvođačkih cijena na domaćemu i nedomaćem tržištu prema destinaciji proizvoda.

Rezidentnost treće osobe koja je naručila ili kupila proizvod određuje destinaciju. Domaće tržište utvrđuje se onda kad je treća osoba/kupac rezident Republike Hrvatske isto kao i izvještajna jedinica, a nedomaće tržište utvrđeno je kad treća osoba/kupac nije rezident Republike Hrvatske.

Proizvođačke cijene industrije na domaćem tržištu jesu cijene po kojima proizvođač prodaje svoje proizvode na domaćem tržištu u najvećim količinama, franko utovareno u vagon (kamion) u mjestu proizvođača ili cijena po kojoj proizvođač obračunava drugom poduzeću. U prodajnu cijenu ulazi naknada koju ostvaruje prodavač, a odbijaju se rabat i popust koji prodavač odobri kupcu te porez na dodanu vrijednost i trošarine.

Proizvođačke cijene industrije na nedomaćem tržištu jesu cijene po kojima proizvođač prodaje svoje proizvode na nedomaćem tržištu u najvećim količinama na nacionalnoj granici, fob (franko brod). U prodajnu cijenu ulazi regres koji ostvaruje prodavač, a odbijaju se rabat i popust koji prodavač odobri kupcu te porez na dodanu vrijednost i trošarine.

Iskazivanje podataka za strano tržište prema kriteriju euro područja

Područje Europske unije (EU-27) čine nacionalna područja 27 država članica EU-a, a podaci za proizvođačke cijene artikala koji se prodaju na **stranom tržištu** iskazuju se za tržište Europske unije prema kriteriju nacionalnih tržišta država članica koje primjenjuju euro (iz europodručje) i onih koje ne primjenjuju euro (izvan europodručja). Za iskazivanje podataka u 2024. vrijedi sljedeća podjela po euro područjima:

Iz euro područja (EA-19) – odnosi se na područja 19 država članica EU-a koje su prihvatile zajedničku valutu (euro), tj. na Austriju, Belgiju, Cipar, Estoniju, Finsku, Francusku, Grčku, Irsku, Italiju, Latviju, Litvu, Luksemburg, Maltu, Nizozemsku, Njemačku, Portugal, Slovačku, Sloveniju i Španjolsku.

Izvan euro područja (EU-7) – odnosi se na područja ostalih sedam država članica EU-a koje još nisu prihvatile zajedničku valutu (euro), tj. na Bugarsku, Češku, Dansku, Mađarsku, Poljsku, Rumunjsku i Švedsku te na ostale države izvan EU-a.

Metoda izračuna

Ukupni indeks proizvođačkih cijena industrije sadržava dva podindeksa, tj. indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu i indeks proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu.

Indeksi proizvođačkih cijena industrije na domaćemu i nedomaćem tržištu za različite razine NKD-a 2007. izračunavaju se prema Laspeyresovoj formuli.

Iz podataka o cijenama izračunavaju se individualni indeksi za svaki reprezentativni proizvod stavljanjem u odnos cijena tekućeg razdoblja s cijenama u baznom razdoblju (prosinać prethodne godine).

Iz individualnih indeksa cijena vaganom aritmetičkom sredinom izračunavaju se agregatni indeksi, tj. indeksi skupina, odjeljaka i područja NKD-a 2007. te ukupni indeks industrije prema modificiranoj Laspeyresovoj formuli:

$$I = \frac{\sum \frac{P_n}{P_0} x W_0}{\sum W_0} x 100$$

pri čemu je značenje kratica:

I	indeks skupine, odjeljka, područja i ukupni indeks
P _n	cijena u tekućem razdoblju (mjesecu)
P ₀	cijena u baznom razdoblju
W ₀	relativna struktura vrijednosti prodaje u baznom razdoblju.

Ponderi

Ponderacijski sustav za 2024. izvještajnu godinu temelji se na vrijednosti prodaje proizvoda iz PRODCOM istraživanja o industrijskoj proizvodnji (IND-21/PRODCOM/G) za 2022. Ponderacijski sustav mijenja se početkom svake izvještajne godine za promjene nastale u kretanju cijena.

Objavljivanje podataka

Indeksi proizvođačkih cijena industrije ukupno, na domaćemu i nedomaćem tržištu, objavljuju se na razini industrije ukupno prema područjima i odjeljcima djelatnosti NKD-a 2007. te agregatima GIG-a 2009. (konačne namjene proizvoda) grupiranim prema skupinama i odjeljcima djelatnosti NKD-a 2007. Indeksi proizvođačkih cijena industrije ukupno na nedomaćem tržištu s podjelom na europodručje i izvan europodručja objavljuju se na razini industrije ukupno, prema područjima NKD-a 2007. te agregatima GIG-a 2009., na stalnoj bazi 2021. = 100, u STS bazi podataka <https://sts baza.dzs.hr/>.

Grupiranje skupina ili odjeljaka djelatnosti NKD-a 2007. prema GIG-u 2009.¹⁾ s abecednim oznakama kratica provedeno je na sljedeći način:

AI	Intermedijarni proizvodi: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 07 (osim 07.21) – 09, 10.6, 10.9, 13.1 – 13.3, 16, 17, 20.1 – 20.3, 20.5, 20.6, 22 – 24 (osim 24.46), 25.5 – 25.7, 25.9, 26.1, 26.8, 27.1 – 27.4 i 27.9
AE	Energija: odjeljci NKD-a 2007.: 05, 06, 19, 35 i 36
BB	Kapitalni proizvodi: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 25.1 – 25.3, 26.2, 26.3, 26.5, 26.6, 28, 29, 30.2, 32.5 i 33
CD	Trajni proizvodi za široku potrošnju: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 26.4, 26.7, 27.5, 30.9, 31, 32.1 i 32.2
CN	Netrajni proizvodi za široku potrošnju: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 10.1 – 10.5, 10.7, 10.8, 11, 12, 13.9, 14, 15, 18, 20.4, 21, 32.3, 32.4 i 32.9.